

บัตรเลือกตั้ง : ใบเดียวหรือสองใบ

Election ballot: one-card or two-card

บุญส่ง ชเลธร¹

วันรับ: 23 กันยายน 2564 วันแก้ไข: 22 ตุลาคม 2564

ยอมรับ : 1 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งคือตัวชี้วัดที่สำคัญของการปกครองว่าประเทศเป็นประชาธิปไตยหรือยัง หรือเป็นในระดับใด แต่ที่ผ่านมา 28 ครั้งนับแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ระบบการเลือกตั้งของไทยก็ยังไม่เคยอยู่นิ่ง มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีพักต้องพูดถึงว่าในบางช่วงที่บ้านเมืองตกอยู่ภายใต้การปกครองของเผด็จการ การเลือกตั้งกลายเป็นการแต่งตั้ง และเสียงของประชาชนในหลายๆ หน ก็ถูกทำให้เป็นสินค้าที่ใครซื้อหาได้มากกว่าก็อ้างตัวว่าเป็นผู้ชนะที่มาจากเสียงประชาชนได้โดยปราศจากความละเอียด ระบบการเลือกตั้งของไทยจึงยังมิได้สะท้อนเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน

ในความพยายามที่จะทำให้เสียงของประชาชนสามารถสร้างพรรคการเมืองที่เข้มแข็งได้ในการเลือกตั้งจากรัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 ก็ยังปรากฏข้ออ่อนอีกมาก เมื่อมาปรับเปลี่ยนเป็นการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ปี 2560 ก็ยังมีจุดด้อยจากการคิดคำนวณที่นั่งในสภาฯ จากคะแนนที่ได้รับ ทำให้ความน่าเชื่อถือในระบบเลือกตั้งกลายเป็นคำถามที่ประชาชนคลางแคลงใจ จนมาถึงเดือนกันยายน 2564 ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งอีกครั้ง เพื่อรองรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์หนักหน่วงอีกไม่แพ้กัน

¹อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต

บทความชิ้นนี้เป็นความพยายามที่จะสรุปให้เห็นถึงข้ออ่อนของการเลือกตั้งในสองสามครั้งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และพยายามเสนอทางออกจากปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

คำสำคัญ : การเลือกตั้ง, บัตรใบเดียว, บัตรสองใบ

Abstract

Elections are important indicators of governance whether a country is democratic or not or it is at any level. As for the 28 times of general election since the 1932 regime change, the Thai electoral system has never stood still. Modifications are being made all the time. Needless to mention that at some points the country was under the rule of a dictator. Elections became appointments and the voice of the people in many respects was made into a commodity that one could buy more, claiming to be the winner of the voice of the people without shame. Therefore, the Thai electoral system has not yet reflected the true voices of the people.

In an effort to enable the people's voices to build up a strong political party in the 1997 and 2007 general elections, there are still many weaknesses. When it comes to changing to the election system under the new constitution of 2017, there are still disadvantages from the calculation of seats in the House of Representatives. From the points the candidates received increase credibility in the electoral system, it has become a question that people are skeptical of. Until September 2021, there are another change in the electoral system to support the next election that is also heavily criticized.

This article is an attempt to outline the weaknesses of the previous few elections to date and try to offer a solution for problems that may arise in the future.

Key words : Election, One-card, Two-card

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองไทยยังร้อนแรง ความขัดแย้งทางความคิดในหมู่ประชาชนคงเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่มองไม่เห็นทางออก ยิ่งช่วงเวลาหลังการรัฐประหารที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งบัญญัติให้มีวุฒิสมาชิกถึง 250 คนอันมาจากการแต่งตั้ง แต่มีอำนาจในการให้ความเห็นชอบการเลือกนายกรัฐมนตรีได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนฯ 500 คนที่มาจากการเลือกตั้ง ก็ยังเป็นหัวข้ออภิปรายที่ถูกละเลยยกขึ้นมาเสมอ

ทั้งนี้ยังไม่นับรวมเรื่องอื่น ๆ อย่างการมีวุฒิสมาชิกที่มาโดยตำแหน่ง 6 คน หรือการให้วุฒิสมาชิกสามารถรับรองคณะกรรมการองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญได้ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนฯ ไม่มีอำนาจเช่นนั้น

การเลือกตั้งในระบบใหม่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการร่างฯ ได้ระบุว่าเพื่อให้เสียงของประชาชนทุกคนได้รับการพิจารณา จะไม่มีเสียงใด “ตกน้ำ” ดังนั้นจึงกำหนดไว้ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ให้ใช้ “บัตรเลือกตั้งใบเดียว” และคะแนนซึ่งนำมากำหนดที่นั่งในสภาผู้แทนฯ แบบบัญชีรายชื่อ มาจากคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตของพรรคนั้น ๆ ทั่วประเทศรวมกัน แล้วคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อการจัดสรรสัดส่วนอันพึงได้ในสภา ตามเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งผลก็เป็นไปตามการคาดการณ์ที่ประเมินกันอยู่แล้วว่าจะไม่มีพรรคการเมืองใดคุมเสียงข้างมากได้อย่างเด็ดขาดเหมือนในอดีต ในสภาฯ จะเต็มไปด้วยพรรคเล็กพรรคน้อยมากมาย

หลังจากใช้การเลือกตั้งระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียวในเวลาไม่ถึง 3 ปี ก็เกิดการอภิปรายกันขึ้นอีกอย่างกว้างขวางว่าจะหันกลับไปใช้ระบบ “บัตรเลือกตั้งสองใบ” แยกการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และแบบบัญชีรายชื่อออกจากกันในการเลือกตั้งครั้งหน้าที่จะมาถึง โดยพรรคใหญ่ในสภาฯ ที่เป็นแกนนำของทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ซึ่งแม้จะเป็นคนละขั้วการเมือง ก็หันมาจับมือกันเสนอการเปลี่ยนแปลงนี้

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2540

ประเทศไทยมีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 (เขาวนระ ไตรมาส, 2550) นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งนับรวมมาจนถึง

การเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั่วไป (General Election) แล้ว 28 ครั้ง โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีหลายรูปแบบ ทั้งการเลือกแบบแบ่งเขตและรวมเขต การนับคะแนนเสียงแบบเสียงข้างมากกับระบบสัดส่วน บัตรเลือกตั้งเองก็มีใช้ทั้งแบบบัตรเลือกตั้งใบเดียวและบัตรเลือกตั้งสองใบ

เมื่อปี พ.ศ. 2548 มีการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คน หรือ 80 % ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด และมีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ หรือที่มักเรียกกันว่าแบบสัดส่วน 100 คนหรือ 20 %

ในแบบนี้ได้มีการตั้งเกณฑ์ขั้นต่ำของการคิดคะแนนเอาไว้ด้วยว่า พรรคการเมืองที่ได้คะแนนแบบบัญชีรายชื่อรวมทั้งประเทศไม่ถึง 5 % ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จะไม่ได้รับการจัดสรรที่นั่งในสภา แบบบัญชีรายชื่อเลย ซึ่งในการเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์จากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

พรรค	แบ่งเขตเลือกตั้ง		บัญชีรายชื่อ		จำนวน ส.ส. ทั้งหมด
	จำนวน ส.ส.	จำนวนคะแนน	จำนวน ส.ส.	จำนวนคะแนน	
พรรคไทยรักไทย	310 คน (77.5 %)	15,523,344 คะแนน (51.10 %)	67 คน (67 %)	18,993,073 คะแนน (58.73 %)	337 คน (75.4 %)
พรรคชาติไทย	70 คน (17.5 %)	7,401,631 คะแนน (22.89 %)	26 คน (26 %)	7,210,742 คะแนน (22.30 %)	96 คน (19.2 %)
พรรคชาติไทย	18 คน (4.5 %)	3,119,473 คะแนน	7 คน (7 %)	2,061,559 คะแนน (6.37 %)	25 คน (5 %)
พรรคมหาชน	2 คน (0.5 %)	2,223,399 คะแนน (6.88 %)	- (0 %)	1,346,631 คะแนน (4.16 %)	2 คน (0.4 %)
พรรคอื่นๆ	-	389,869 คะแนน	-	1,436,218 คะแนน	-
รวม	400 คน	(1.21 %)	100 คน	(4.46 %)	500 คน
รวมทั้งหมด (บัตรดี บัตรเสีย และงดออกเสียง)	29,657,716 คะแนน			31,048,223 คะแนน	

ที่มา: ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2550

จากตารางข้างบนจะพบว่า

พรรคไทยรักไทย ได้สมาชิกสภา ถึง 377 คน (310+67) นับเป็น 75.4 % ของจำนวนสมาชิกสภา ทั้งหมด 500 คน อันก่อให้เกิดภาพลวงตาทางการเมืองว่า ประชาชนที่ออกเสียงเลือกพรรคไทยรักไทยมีมากถึง 3 ใน 4

เมื่อดูถึงตัวเลขที่แท้จริง จะพบว่าจำนวนสมาชิกในสภา ที่พรรคไทยรักไทยได้รับ 377 คนนั้น มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 310 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 67 คน โดยการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ จะพบว่าจำนวน 310 ที่นั่ง เท่ากับ 77.50 % จากจำนวนทั้งหมด 400 คน ทั้ง ๆ ที่คะแนนเสียงที่พรรคไทยรักไทย ได้รับจากประชาชนรวมกันทุกเขตมีเพียง 51.10 % ของผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหากนำมาคิดจากจำนวน 400 คน จะพบว่าเจตนารมณ์ของประชาชนที่เลือกพรรคไทยรักไทย เท่ากับจำนวนที่นั่งในสภา เพียง 205 ที่นั่ง มิใช่ 310 ที่นั่ง แต่ที่พรรคไทยรักไทยได้สมาชิกสภา มากเกินกว่าความเป็นจริงไปถึง 105 คน ก็เป็นเพราะระบบการเลือกตั้งที่ ตัดสินกันด้วยเสียงข้างมาก คือนำกันแค่ไม่กี่คะแนนก็ถือว่าชนะ ส่วนคะแนนเสียงที่ลง ให้กับผู้แพ้จะกลายเป็นความสูญเปล่าไม่ว่าคะแนนเสียงของผู้แพ้ทั้งหมดรวมกันแล้ว อาจมากกว่าผู้ชนะหลายเท่าตัว หรือมีมากกว่า 50% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งก็ตาม

จากกรณีในลักษณะนี้สามารถดูเพิ่มเติมได้จากกรณีของ พรรคประชาธิปัตย์ ที่ได้คะแนนเสียงจากประชาชนคิดเป็น 22.89 % ซึ่งเมื่อคำนวณจากจำนวนสมาชิกสภา 400 คน พรรคประชาธิปัตย์ควรมีผู้แทน 92 คน แต่กลับได้มาจริงเพียง 70 คน หายไปถึง 22 คนจากที่ควรจะเป็น

พรรคชาติไทยได้คะแนน 9.65 % ของประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ก็ควรจะ ได้ผู้แทน 39 คนแต่กลับได้เพียง 18 คน หายไปมากถึง 21 คน

พรรคมหาชนได้คะแนนเสียงคิดเป็น 6.88 % ก็ควรมีผู้แทน 27 คน แต่เพราะเสียง ของประชาชนที่เลือกคนแพ้มิได้ถูกนำมาพิจารณา ทำให้ได้ผู้แทนเพียง 2 คน ขาดหายไป จากความที่ควรจะเป็นถึง 25 คน

นอกจากนั้น การเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก ผู้ชนะไม่จำเป็นต้องได้เสียงเกิน กว่ากึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เพียงแค่มีสี่เสียงมากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคน อื่น ๆ ไม่ว่าจะกี่เสียงก็ตาม ก็เพียงพอที่จะได้เป็นผู้แทนราษฎร ตัวอย่างเช่น ในจำนวน ผู้แทน 310 คนของพรรคไทยรักไทย มีอยู่ถึง 28 คนที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคะแนน

ของพรรคคู่แข่งอื่น คือ พรรคประชาธิปัตย์กับพรรคมหาชนรวมกัน อันหมายถึงว่าเสียงของประชาชนส่วนใหญ่ใน 28 เขตนี้ไม่ได้เลือกพรรคไทยรักไทย

ในส่วนของทางเลือกตั้งแบบสัดส่วน ก็มีข้อวิพากษ์วิจารณ์เรื่องของหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่าพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องได้คะแนนเสียงทั่วประเทศอย่างน้อย 5% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงจะมีสิทธิได้รับการจัดสรรที่นั่งผู้แทนแบบสัดส่วน (ในหลายประเทศมีตัวเลขขั้นต่ำที่แตกต่างกันออกไป) ทำให้ผลลัพธ์มีโอกาสต่างไปจากเจตนารมณ์ของประชาชนได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น พรรคมหาชนอันเป็นพรรคขนาดเล็กได้คะแนนเสียงแบบสัดส่วน 4.16 % ที่ควรจะให้ผู้แทนถึง 4 คนหากคิดจากเปอร์เซ็นต์ของจำนวน 100 คน ปรากฏว่ากลับไม่ได้ผู้แทนเลยแม้แต่คนเดียวเพราะคะแนนรวมทั้งประเทศ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ว่าต้องมีไม่น้อยกว่า 5 %

ในขณะที่พรรคไทยรักไทยได้ผู้แทนไปจากระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนถึง 67 คน ซึ่งถ้าคิดจากจำนวนที่นั่งทั้งหมด 100 ที่นั่ง ก็หมายความว่าควรได้คะแนนเสียงคิดเป็น 67 % ของประชาชนที่มาออกเสียงเลือกตั้ง แต่ข้อเท็จจริงพรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงจากประชาชนเพียง 58.75 % เท่านั้น แสดงว่าพรรคไทยรักไทยได้ที่นั่งในสภาเกินกว่าความเป็นจริงถึง 8.27 % คิดเป็นจำนวนผู้แทนที่ได้เกินไปถึง 8 คน หรือพรรคประชาธิปัตย์ได้ 22.30 % ก็ควรได้ผู้แทน 22 คนแต่กลับได้ไป 26 คนซึ่งมากเกินไปเกินความเป็นจริงไป 4 คน

พรรคชาติไทยได้ 6.37 % ควรได้ผู้แทน 6 คนแต่กลับได้ไป 7 คนมากเกินไป 1 คน

เมื่อดูคะแนนเสียงรวม ขณะที่พรรคมหาชนได้คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน 1,346,631 เสียง และพรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ ได้คะแนนเสียงรวมกัน 1,436,218 เสียง เมื่อนำมาบวกเข้าด้วยกันแล้ว จะเป็นคะแนนเสียงทั้งสิ้น 2,782,849 เสียง แต่จะเห็นได้ว่าเสียงของประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งร่วม 3 ล้านเสียงนี้ นับเป็นจำนวนที่มากกว่าคะแนนเสียงที่พรรคชาติไทยได้รับถึง 721,290 เสียง กลับไม่มีตัวแทนของตนในสภา แม้แต่คนเดียว ในขณะที่พรรคชาติไทยมีผู้แทนถึง 7 คน หรือเปรียบเทียบกับคะแนนเสียงที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับ 7,210,742 คะแนนที่ทำให้ได้ที่นั่งในสภา 26 ที่นั่งนั้น เสียงของประชาชนที่ถูกทิ้งไป 2,782,849 เสียง อันเปรียบเทียบกับได้เกินกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนเสียงที่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ กลับไม่มีที่นั่งในสภาเลยแม้แต่ที่นั่งเดียวเช่นกัน

กล่าวได้ว่าระบบการเลือกตั้งของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เอื้ออำนวยประโยชน์

ให้กับพรรคการเมืองใหญ่มากกว่าพรรคการเมืองเล็ก พรรคการเมืองยิ่งเล็กเท่าไรก็ยิ่งเสียเปรียบมากเท่านั้น นอกจากนั้นการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเสริมความแข็งแกร่งให้กับพรรคการเมืองใหญ่จนเกินกว่าความเป็นจริง หรือเกินไปกว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน ทำให้ฝ่ายค้านอ่อนแอ และเสียดุลยภาพแห่งการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างที่เราควรจะเป็น สาเหตุของปัญหาวิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นส่วนหนึ่งก็มาจากสาเหตุนี้

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกทั้งสิ้น 480 คน โดยแบ่งเป็นสมาชิกจากการแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คนและสมาชิกแบบสัดส่วน 80 คน โดยวิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจะเอาจำนวนประชากรทั้งประเทศหารด้วย 400 ก็จะได้ค่าเฉลี่ยของจำนวนประชากรต่อสมาชิกสภา 1 คน แล้วเอาค่าเฉลี่ยนี้มาหารกับจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด ก็จะได้เป็นจำนวนสมาชิกสภา ในเขตพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

กรณีที่จังหวัดใดมีจำนวนประชากรน้อยกว่าค่าเฉลี่ยก็ให้ถือว่าสมาชิกสภาได้ 1 คน ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสภาได้ไม่เกิน 3 คนก็ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ในกรณีที่จังหวัดนั้น ๆ มีได้มากกว่า 3 คน ก็ให้แบ่งเป็นเขตเลือกตั้ง ๆ ละ 3 คนโดยให้มีจำนวนประชากรที่ใกล้เคียงกัน ถ้าแบ่ง 3 คนไม่ได้ทุกเขต ก็ให้เขตที่เหลือมีจำนวนน้อยกว่า 2 คน โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะเลือกเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาที่มีอยู่ในเขตของตนไม่ได้ แต่เลือกน้อยกว่าได้ และสามารถเลือกแยกพรรคกันได้ด้วยการนับคะแนน ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดตามจำนวนสมาชิกสภาที่มีในเขตนั้น ๆ เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง

ระบบนี้คือระบบเลือกตั้งแบบใช้เสียงข้างมากตัดสินหรือแบบ “ม้าแข่ง” ที่เชือดเฉือนกันแค่ว่าปลายจมูกก็ชนะแล้วเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 สำหรับบางเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้เขตละหลายคนเรียกว่า ระบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ก็ได้ ระบบนี้เคยใช้ในประเทศไทยมาแล้วร่วม 10 ครั้ง จึงมิใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่ว่าไม่ได้ถูกนำมาใช้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แต่กลับนำมาใช้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

ปัญหาสำคัญของการเลือกตั้งก็ยังคงเป็นเหมือนการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กล่าวคือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคได้หรือไม่ได้ ยังคงไม่ตรงกับความเป็นจริงตามเจตนารมณ์ของประชาชน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเลือกตั้ง ส.ส. และคะแนนที่แต่ละพรรคได้รับในการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

พรรค	แบ่งเขตเลือกตั้ง		สัดส่วน		จำนวน ส.ส.ทั้งหมด
	จำนวน ส.ส.	จำนวนคะแนน	จำนวน ส.ส.	จำนวนคะแนน	
พรรคพลังประชาชน	199 คน (49.75 %)	26,971,230 คะแนน (36.82 %)	34 คน (42.5 %)	12,338,903 คะแนน (41.08 %)	233 คน (48.54 %)
พรรคประชาธิปัตย์	131 คน (32.75 %)	22,128,334 คะแนน (30.21 %)	33 คน (41.25 %)	12,148,504 คะแนน (40.44 %)	164 คน (34.17 %)
พรรคชาติไทย	30 คน (7.5 %)	6,486,553 คะแนน (8.85 %)	4 คน (5 %)	1,213,532 คะแนน (4.04 %)	34 คน (7.08 %)
พรรคเพื่อแผ่นดิน	17 คน (4.25 %)	6,486,553 คะแนน (9.07%)	7 คน (8.75 %)	1,596,500 คะแนน (5.31 %)	24 คน (5.00 %)
พรรคภูมิใจไทย ริบไต่	11 คน (2.75 %)	6,647,193 คะแนน (5.34 %)	-	450,382 คะแนน (1.50 %)	11 คน (2.29 %)
พรรคภูมิใจไทย ชาติพัฒนา	8 คน (2 %)	3,912,330 คะแนน (4.75 %)	1 คน (1.25 %)	740,461 คะแนน (2.46 %)	9 คน (1.38 %)
พรรคประชาชน	4 คน (1 %)	1,675,205 คะแนน (2.29 %)	1 คน (1.25 %)	408,851 คะแนน (1.36 %)	5 คน (1.04 %)
พรรคอื่นๆ	-	1,935,235 คะแนน (2.64 %)	-	1,136,365 คะแนน (3.78 %)	-
รวม	400 คน	73,238,984 คะแนน	80 คน	30,033,498 คะแนน	480 คน

ที่มา : ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2550

พรรคพลังประชาชน (พรรคไทยรักไทย ที่ถูกยุบไปแล้ว แล้วจัดตั้งขึ้นแทน) ได้ผู้แทนจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 199 คน ซึ่งเมื่อนำมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดรวมสมาชิกสภา 400 คนก็หมายถึงว่าจะต้องได้คะแนนจากการเลือกตั้ง 49.75 % ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ในความเป็นจริงแล้วพรรคพลังประชาชนได้คะแนนเสียงเพียง 36.82 % ซึ่งนับเป็นผู้แทน 147 คน จาก 400 คนเท่านั้น แต่กลับได้ถึง 199 คน มากเกินไปกว่าเจตนารมณ์ของประชาชนถึง 52 คน

พรรคประชาธิปัตย์ได้ผู้แทน 131 คนซึ่งเท่ากับ 32.75 % แต่ในทางความเป็นจริงได้คะแนนมาเพียง 30.21 % ซึ่งนับเป็นผู้แทนเพียง 121 คน แสดงว่าได้ผู้แทนมากเกินไป 10 คน

พรรคชาติไทย ได้ 8.85 % ควรนับเป็นผู้แทน 35 คน แต่ได้จริงเพียง 30 คน หายไป 5 คน

พรรคสมัครสมาชิกไทย ได้ 5.34 % ควรนับเป็นผู้แทน 21 คน แต่ได้จริงเพียง 11 คน หายไป 10 คน

พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ได้ 4.75 % ควรนับเป็นผู้แทน 19 คน แต่ได้จริงเพียง 8 คน หายไปมากกว่าครึ่งคือ 11 คน

พรรคประชากรชาติ ได้ 2.29 % ควรนับเป็นผู้แทน 9 คน แต่ได้จริงเพียง 4 คน หายไป 5 คน เช่นเดียวกับพรรคชาติไทย

ในขณะที่พรรคเล็กอื่นๆ ที่ได้คะแนนเสียงจากประชาชนรวมกันถึง 1,935,235 เสียง คิดเป็น 2.64 % มากกว่าพรรคประชากรชาติ กลับไม่มีผู้แทนของตนเลยแม้แต่คนเดียวในสภาฯ

นอกจากนั้นยังมีข้อพิจารณาเรื่องหลักแห่งความเสมอภาคของประชาชนในการเลือกผู้แทนที่ไม่เท่ากัน คือด้วยเหตุที่เขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาได้ระหว่าง 1-3 คน ประชาชนในจังหวัดระนอง สมุทรสงคราม สิงห์บุรีและตราด มีผู้แทนได้เพียงจังหวัดละ 1 คน อีก 63 เขตมีผู้แทนได้ 2 คนและอีก 90 เขตมีผู้แทนได้เขตละ 3 คน ประชาชนที่ถือว่าเป็นเจ้าของอธิปไตยเหมือนกัน กลับมีสิทธิไม่เท่ากันในการเลือกผู้แทน ซึ่งถึงแม้ว่าจำนวนเฉลี่ยของประชากรต่อผู้แทน 1 คนในแต่ละจังหวัดจะใกล้เคียงกัน คือประมาณ 175,000 คน แต่ประชาชนบางเขตมีสิทธิเลือกผู้แทนได้เพียงคนเดียว บางเขตเลือกได้ 2 คน บางเขตเลือกได้ถึง 3 คน

ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 บัญญัติให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งให้ครบจำนวนผู้แทนที่มีในเขตนั้น และโดยเหตุที่ผู้สมัครถูกบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายให้ต้องสังกัดพรรคการเมือง ไม่สามารถสมัครอิสระได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าในเขตที่มีผู้แทน 2 หรือ 3 คน ก็ต้องหาผู้สมัครมาสมัครให้ครบตามจำนวน ทำให้เกิดกรณีผู้สมัครที่มีได้ประสงค์จะลงสมัครแข่งขันจริงเป็นจำนวนมาก แต่มาลงชื่อสมัครเพราะได้รับการไหว้วานบ้าง ร้องขอ หรือจ้างวานบ้าง (ก็น่าจะมี) เพื่อให้พรรคการเมืองส่งได้ครบตามกฎหมาย ซึ่งต่างจากการเลือกตั้งระบบเขตละคน ที่ผู้สมัครทุกคน คือผู้ที่ประสงค์ลงแข่งขันเลือกตั้งมากกว่า

การเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้มีการยกเลิกข้อบัญญัติที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องได้คะแนนเสียงรวมกันทั้งประเทศอย่างน้อย 5% จึงจะมีสิทธิได้รับการจัดสรรส่วนแบ่งที่นั่งในสภา และมีการเปลี่ยนมาใช้การแบ่งพื้นที่เขตเลือกตั้งทั้งประเทศออกเป็น 8 กลุ่มจังหวัด ไม่ได้ใช้ทั้งประเทศเป็นพื้นที่รวมแห่งเดียว โดยแต่ละกลุ่มจังหวัดมีจำนวนผู้แทน 10 คน ซึ่งเมื่อดูจากผลการเลือกตั้งที่ออกมาปรากฏว่าพรรคการเมืองที่ได้คะแนนรวมไม่ถึง 5% ก็สามารถได้ที่นั่งในสภา มีถึง 3 พรรค ได้แก่

พรรคชาติไทย (4.04 % ได้ผู้แทน 4 คน)

พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา (2.46 % ได้ผู้แทน 1 คน) และ

พรรคประชากรชา (1.36 % ได้ผู้แทน 1 คน)

ซึ่งถ้ายังคงใช้บทบัญญัติแบบปี พ.ศ. 2540 ที่คิดเกณฑ์ตรงไม่ต่ำกว่า 5% จะทำให้พรรคการเมืองทั้งสามพรรคไม่ได้ผู้แทนในการเลือกตั้งแบบสัดส่วนเลยแม้แต่คนเดียว

อีกประเด็นหนึ่ง คือการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ยังคงมีเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งเขตกลุ่มจังหวัด ที่ว่าต้องจัดกลุ่มจังหวัดให้เป็นเขตเลือกตั้งโดยมีพื้นที่ติดต่อกัน และมีประชากรในแต่ละกลุ่มใกล้เคียงกัน ซึ่งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จำนวนประชากรทั้งประเทศมี 62,828,706 คน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัดจึงอยู่ที่จำนวน 7,853,588 คน ทำให้การแบ่งกลุ่มจังหวัดถูกวิพากษ์วิจารณ์มาก ว่าจังหวัดที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจสังคม กลับถูกจัดให้มาอยู่รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ขณะที่จังหวัดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกลับถูกแยกกันออกไป

นอกจากนั้นจำนวนของผู้แทนในระบบสัดส่วนก็มีจำนวนน้อยเพียง 80 คนจาก 480 คน (ในภายหลังมีการแก้ไขจำนวนเป็น 125 คนจากจำนวน 500 คน) สถิติการเลือกตั้งแบบ สัดส่วนจากตารางผลการเลือกตั้ง (เฉพาะตัวอย่างจากกลุ่มจังหวัดที่ 1-4) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนและผลการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม 2550 แบบสัดส่วนแยกตามกลุ่ม จังหวัด (กลุ่มจังหวัดที่ 1-4)

	กลุ่มจังหวัดที่ 1		กลุ่มจังหวัดที่ 2		กลุ่มจังหวัดที่ 3		กลุ่มจังหวัดที่ 4	
	จำนวน คะแนน	จำนวน ส.ส.	จำนวน คะแนน	จำนวน ส.ส.	จำนวน คะแนน	จำนวน ส.ส.	จำนวน คะแนน	จำนวน ส.ส.
พรรคพลัง ประชาชน	1,897,077 (49.65 %)	5 คน (50 %)	1,717,141 (45.87 %)	5 คน (50 %)	2,398,849 (66.16 %)	7 คน (70 %)	2,039,964 (57.24 %)	6 คน (60 %)
พรรค ประชาธิปัตย์	1,358,310 (35.55 %)	4 คน (40 %)	1,251,995 (33.44 %)	3 คน (30 %)	525,934 (14.50 %)	2 คน (20 %)	681,617 (19.12 %)	2 คน (20 %)
พรรค เพื่อแผ่นดิน	142,706 (3.73 %)	1 คน (10 %)	237,857 (6.34 %)	1 คน (10 %)	340,507 (9.39 %)	1 คน (10 %)	345,672 (9.70 %)	1 คน (10 %)
พรรคชาติไทย	64,534 (1.69 %)	-	188,473 (5.03 %)	1 คน (10 %)	50,827 (1.40 %)	-	105,883 (2.97 %)	1 คน (10 %)
พรรครวมใจ ไทยชาติพัฒนา	62,949 (1.65 %)	-	121,143 (3.24 %)	-	87,081 (2.40 %)	-	65,583 (1.84 %)	-
พรรค มหาชนไทย	78,965 (2.07 %)	-	66,627 (1.78 %)	-	40,965 (1.13 %)	-	81,947 (2.30 %)	-
พรรค ประชากร	-	-	77,279 (2.06 %)	-	52,310 (1.44 %)	-	54,590 (1.53 %)	-
พรรคอื่น ๆ	216,459 (5.66 %)	-	83,247 (2.23 %)	-	129,507 (3.57 %)	-	188,860 (5.30 %)	-
รวม	3,821,000	10 คน	3,743,442	10 คน	3,625,980	10 คน	3,564,116	10 คน

ที่มา: ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2550

จากตารางด้านบนจะเห็นได้ว่า

พรรคพลังประชาชน ในการเลือกตั้งกลุ่มจังหวัดที่ 1 ได้คะแนนเสียง 1,897,077 คิดเป็น 49.65% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้ไป 5 ที่นั่งคิดเป็น 50% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด กันับได้ว่าไม่แตกต่างกันนัก แต่ในกลุ่มจังหวัดที่ 2 ซึ่งได้คะแนนเสียง 1,717,141 คิดเป็น 45.87% กลับได้ไป 5 ที่นั่งคิดเป็น 50% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมดเช่นกัน แสดงว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 4.13% หรือในกลุ่มจังหวัดที่ 3 ก็ได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 3.84% หรือในกลุ่มจังหวัดที่ 4 ก็ได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 2.76%

พรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งกลุ่มจังหวัดที่ 1 ได้คะแนนเสียง 1,358,310 คิดเป็น 35.55% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้ไป 4 ที่นั่งคิดเป็น 40% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด แสดงว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริง 4.45% แต่ในกลุ่มจังหวัดที่ 2 ซึ่งได้คะแนนเสียง 1,251,995 คิดเป็น 33.44% กลับได้ไป 3 ที่นั่งคิดเป็น 30% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด แสดงว่าจะหายไปจากความเป็นจริง -3.44% พอมาถึงกลุ่มจังหวัดที่ 3 กลับได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 5.50% หรือในกลุ่มจังหวัดที่ 4 ก็ได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 0.88%

พรรคเพื่อแผ่นดิน ในการเลือกตั้งกลุ่มจังหวัดที่ 1 ได้คะแนนเสียง 142,706 คิดเป็น 3.73% ของผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง แต่ได้ไป 1 ที่นั่งคิดเป็น 10% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด แสดงว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 6.27% ในกลุ่มจังหวัดที่ 2 ซึ่งได้คะแนนเสียง 237,857 คิดเป็น 6.34% ได้ไป 1 ที่นั่งคิดเป็น 10% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด ก็แสดงว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริง 3.64% ในกลุ่มจังหวัดที่ 3 ก็ได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 0.61% หรือในกลุ่มจังหวัดที่ 4 ก็ได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 0.30%

พรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งกลุ่มจังหวัดที่ 1 ได้คะแนนเสียง 64,534 คิดเป็น 1.69% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่ได้ที่นั่งเลย สำหรับในกลุ่มจังหวัดที่ 2 ซึ่งได้คะแนนเสียง 188,473 คิดเป็น 5.03% ได้ไป 1 ที่นั่งคิดเป็น 10% ของจำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมด แสดงว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 4.97% พอมาถึงกลุ่มจังหวัดที่ 3 ได้คะแนนเสียงมา 1.40% กลับไม่ได้ที่นั่งเลย ในกลุ่มจังหวัดที่ 4 ได้คะแนนเสียงมา 105,883 คิดเป็น 2.97% ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ได้ไป 1 ที่นั่งคิดเป็น 10% ของ

จำนวนสมาชิกสภาฯ ทั้งหมดในกลุ่มจังหวัด หมายความว่าได้มากเกินกว่าความเป็นจริงไป 7.03%

พรรคภูมิใจไทยชาติพัฒนา ได้คะแนนเสียงมาใน 4 กลุ่มจังหวัดเรียงลำดับดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้ 62,949 (1.65%) กลุ่มที่ 2 ได้ 121,143 (3.24%) กลุ่มที่ 3 ได้ 87,081 (2.40%) และกลุ่มที่ 4 ได้ 65,583 (1.84%) แต่ไม่มีกลุ่มไหนได้สมาชิกสภาฯ เลยแม้แต่คนเดียว แสดงว่าคะแนนเสียงของประชาชนหลายแสนเสียงเหล่านี้ถูกทำให้หายไป เช่นเดียวกับคะแนนเสียงที่พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิราช และพรรคอื่นๆ อีกหลายสิบพรรค ที่มีคะแนนเสียงรวมกันหลายแสนเสียง ก็ไม่ได้ถูกนับเข้ามาในระบบ

สำหรับผลการเลือกตั้งและจำนวนที่นั่งที่แต่ละพรรคได้รับในกลุ่มจังหวัดที่ 5-8 ก็มีลักษณะไม่แตกต่างไปจากกลุ่มที่ 1-4 คือ มากเกินไปบ้าง น้อยเกินไปบ้าง ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

หลังการรัฐประหารที่นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อให้ทำการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะได้จัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาที่วางไว้ แต่การเลือกตั้งดังกล่าวถูกเลื่อนเวลาออกไปหลายครั้ง ท่ามกลางการประท้วงของประชาชนหลายกลุ่ม แต่ที่สุดแล้วรัฐบาลก็ยอมจัดให้มีการเลือกตั้งจริงเอาในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2562 (BBC NEWS ไทย, 2562)

การเลือกตั้งครั้งนี้ต่างไปจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 คือการให้ใช้บัตรเลือกตั้งแบบบัตรใบเดียว (PPTV Online, 2562) กล่าวคือมีการแก้ไขกติกาของการเลือกตั้ง จาก “ระบบผสมเสียงข้างมาก” (Mixed Member Majoritarian System – MMM) มาเป็น “ระบบจัดสรรปันส่วนผสม” (Mixed Member Apportionment System - MMA) (ณัชชาภัทร อมรกุล, ไม่ระบุปีที่เขียน) ที่ประชาชนมีบัตรเลือกตั้งได้แค่ใบเดียว เลือกได้แค่ ส.ส.เขต แต่นำคะแนนในระบบเขตไปคำนวณเพื่อกำหนดที่นั่ง ส.ส.ทั้งหมดของแต่ละพรรคและกำหนดจำนวน ส.ส.ปาร์ตี้ลิสต์ด้วย เป็นระบบผสมที่ไม่เป็นที่นิยม มีแค่ 4-5 ประเทศในโลกที่เคยทดลองใช้ระบบนี้และส่วนใหญ่ก็เลิกไปหมดแล้วเนื่องจากสร้างปัญหามากมาย อาทิ อัลบาเนีย (2535), เกาหลีใต้ (2539-2543), เยอรมัน (2492), เม็กซิโก, และเลโซโท ในกรณีของประเทศเกาหลีใต้ ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้มีคำตัดสินในปี 2544 ว่าระบบเลือกตั้งที่ให้ประชาชนกาบัตร

เลือกตั้งแบบเขตใบเดียวแต่นับคะแนนทั้งระบบเขตและปาร์ตี้ลิสต์นั้นผิดรัฐธรรมนูญ เพราะไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนและสร้างระบบที่บิดเบือน หลังจากนั้น เกาหลีใต้จึงเปลี่ยนมาใช้ระบบเลือกตั้งแบบผสมที่ให้ประชาชนมีบัตรสองใบเหมือน ประเทศอื่น ๆ ในโลก (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2559)

ถึงกระนั้นการเลือกตั้งของไทยครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 ก็ยึดถือตามระบบ ใหม่โดยกำหนดให้มีสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และสมาชิก สภาฯ แบบบัญชีรายชื่อ 150 คน ใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวซึ่งเอาคะแนนจากบัตรใบเดียว ที่แต่ละพรรคได้จากผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกเขตที่พรรคนั้น ๆ ส่งตัวแทนลงแข่งขันจาก ทั่วประเทศมารวมกัน แล้วหาจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ของแต่ละพรรคออกมา วิธี คิดคือเอาจำนวนประชาชนผู้มาใช้สิทธิจากทั่วประเทศรวมกัน ถือเป็น 100%หารด้วย จำนวนสมาชิกสภาฯ 500 (350+150) คน ผลที่ได้คือค่า (เสียงของประชาชน) ต่อสมาชิก สภาฯ 1 คน

สมมุติตัวอย่างว่า ผู้มาใช้สิทธิรวมกันทั่วประเทศมี 35 ล้านคน หารด้วยจำนวน สมาชิกสภาฯ ที่มี 500 คน ก็จะได้ราว 70,000 เสียง แสดงว่าผู้แทน 1 คนจะมีเสียงเท่ากับ 7 หมื่นคะแนน จากนั้นเอาตัวเลข 7 หมื่นไปหารกับคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ จากประชาชนทั่วประเทศ ก็จะออกมาเป็นจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ของพรรคนั้น ๆ

จากนั้นเอาจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ของแต่ละพรรคเป็นตัวตั้ง ลบด้วยจำนวน สมาชิกสภาฯ จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตที่พรรคนั้น ๆ ได้รับออกก่อน เศษจำนวนที่ เหลือก็จะเป็นสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่อที่พรรคมีสิทธิได้รับ ในกรณีที่พรรคไหน ได้สมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตไปเต็มจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้แล้ว ก็จะไม่มีสิทธิได้ รับการจัดสรรจำนวนสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่ออีก ซึ่งสิ่งนี้เกิดกับพรรคเพื่อไทย ที่ ได้สมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ ก็จึงไม่ได้รับสมาชิก สภาฯ แบบบัญชีรายชื่อเลยแม้แต่คนเดียว เป็นต้น

ในระบบการเลือกตั้งแบบนี้ ปัญหาคือ พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขต ให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้มีโอกาสเอาคะแนนเสียงสนับสนุนในแต่ละเขตทั่วประเทศมา รวมกัน ซึ่งถ้าส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตน้อย คะแนนที่ได้รับก็จะน้อยลงไปด้วย ปัญหา จึงเกิดแก่พรรคการเมืองเล็กที่มีเงินทุนน้อย และมีผู้สมัครที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไม่มาก ย่อมเสียเปรียบพรรคใหญ่ที่มีเงินทุนหนา และมีผู้สมัครที่มีชื่อเสียงมากกว่า สามารถส่ง ผู้สมัครได้ทั่วถึงกว่า

การเปลี่ยนแปลงบัตรเลือกตั้ง

หลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 มาแล้ว ก็เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์กันมากต่อความเป็นประชาธิปไตยของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 จนมีเสียงเรียกร้องและการเข้าชื่อร่วมกันของประชาชนถึงแสนคน ให้มีการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญในหลายส่วน ซึ่งทางรัฐสภาก็นำต้นร่างตามข้อเสนอของฝ่ายประชาชน รวมกับข้อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญจากพรรคการเมืองอีกหลายพรรคเข้าสู่การประชุม อภิปราย และลงมติ

ปรากฏว่ามีเพียงร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเพียงร่างฯ เดียวของพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเสียงสนับสนุนจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา จนสามารถผ่านการพิจารณา และได้รับเสียงรับรองถึง 3 วาระ โดยมีเนื้อหาหลักอยู่ที่

(1) การแก้ไขเรื่องของบัตรเลือกตั้ง จากการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ให้กลับไปใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ คือ ใบหนึ่งเลือกสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขต อีกใบหนึ่งเลือกสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่อหรือการเลือกพรรค เช่นเดียวกับที่ผ่านมาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550

(2) เปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตจาก 350 คนเป็น 400 คน และสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่อ 150 คน เหลือเพียง 100 คน

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2564) เป็นการกลับทิศทางการเมืองไทยไปสู่ระบบความได้เปรียบของพรรคใหญ่ ทำให้ในสภาฯ ประกอบด้วยพรรคการเมืองไม่มาก

ข้อเสนอแนะ

จากการประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2564 รัฐสภาได้ผ่านมติการแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องของบัตรเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อเรียบร้อยแล้ว คงเหลือแต่วิธีการคิดคะแนน ซึ่งมีการเสนอกันออกมาหลายแบบ แต่ยังมีได้เป็นบทบัญญัติที่แน่นอนในกฎหมาย

ผู้เขียนจึงขอเสนอดังนี้

1) วิธีการนับคะแนนนั้น แม้การเปลี่ยนแปลงแก้ไขล่าสุดจะให้การเลือกตั้งกลับไปใช้ระบบบัตรเลือกตั้งสองใบอย่างเดิม แต่ไม่ควรใช้วิธีการนับคะแนนเสียงแบบเดิม ที่เป็นแบบ “แยกส่วน” คือ คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และคะแนนเสียงจากการเลือกพรรคหรือสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่อออกจากกัน ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ผลลัพธ์ก็จะไม่ตรงกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชนที่มาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ทำให้บางพรรคได้ที่นั่งในสภาฯ มากเกินกว่าความเป็นจริง พรรคเล็ก ๆ ที่รวมเสียงประชาชนได้เป็นล้านเสียง ก็จะไม่มีความหมายของตนในสภาฯ เหมือนเช่นเดิม

ดังนั้น จึงควรใช้การนับคะแนนเสียงตามหลักการจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มากกว่า คือการนำคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้จากการเลือกตั้งแบบเขต (แบบตัวบุคคล) และแบบบัญชีรายชื่อ (แบบพรรค) มารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวน 500 ที่นั่ง เช่นนี้ ก็จะได้จำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ของแต่ละพรรค จากนั้นเอาจำนวนสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตฯ ที่แต่ละพรรคได้ มาหักจากจำนวนสมาชิกสภาฯ พึ่งได้ของพรรค หากยังมีจำนวนเหลืออยู่ ก็เป็นจำนวนของสมาชิกสภาฯ แบบบัญชีรายชื่อ ที่พรรคนั้น ๆ ควรได้รับเช่นนี้ ก็จะไม่มีความหมายของประชาชน “ตกน้ำ” อย่างในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

2) ควรเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ แบบแบ่งเขตใหม่ โดยถ้าผู้ได้คะแนนเสียงมากที่สุดแต่ไม่ถึงครึ่งของเสียงประชาชนที่มาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ก็ให้เอาผู้ได้คะแนนเสียงมากที่สุดสองลำดับแรกมาจัดการเลือกตั้งรอบสอง แบบเดียวกับการเลือกตั้งสองรอบในประเทศฝรั่งเศส เช่นนี้ ผู้ชนะก็就会有ความชอบธรรมมากขึ้น เพราะถือว่ามาจากเสียงข้างมากของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

เซวานะ ไตรมาศ. (2550). *ข้อมูลพื้นฐาน 75 ปีประชาธิปไตยไทย 2475-2550*.

กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.

ณัชชาภัทร อมรกุล. (ม.ป.ป). *การเลือกตั้งครั้งใหม่ ต้องเผชิญกับอะไรบ้าง? สืบค้นจาก*

<https://www.kpi.ac.th/media/pdf/multimedia>

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2550). *สรุปและวิเคราะห์จากข้อมูลการเลือกตั้ง 6*

กุมภาพันธ์ 2548 ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ปัญหาของ

ระบบเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2550 : บทความนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ

ประจำปี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม

พ.ศ. 2550.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2559). *ระบบเลือกตั้ง “จัดสรรปันส่วนผสม” ปัญหาและทางออก.*

สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/250110>

สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2564, 15 กันยายน). *กติกาบัตรสองใบ ใครได้ใครเสีย. มติชน*

สุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com/column/article_436641

BBC NEWS ไทย. (2562). *เลือกตั้ง 2562 : กกต. เคาะแล้วเลือกตั้ง 24 มี.ค.* สืบค้นจาก

<https://www.bbc.com/thai/thailand-46955721>.

PPTV Online. (2562). *ต้องรู้!! เลือกตั้ง 2562 กาบัตรใบเดียว แต่มีผลต่อจำนวน*

ส.ส. 2 ระบบ. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/>

100037